

Καταστρέφουν την οδό Sauvage*

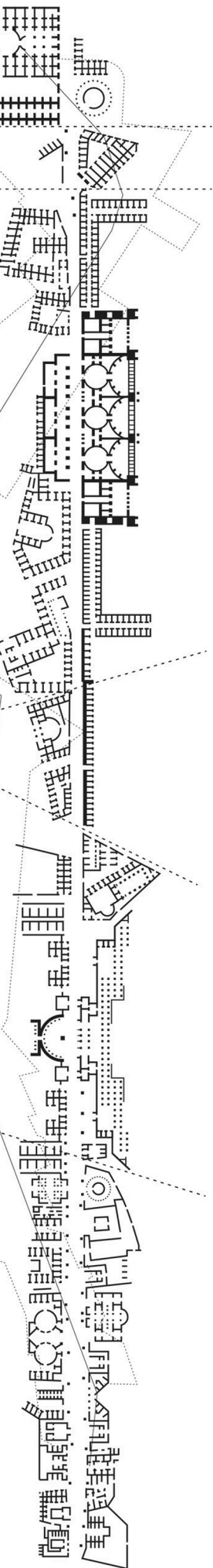
Κάθε χρόνο γίνεται όλο και πιο ξεκάθαρο: η Αθήνα μετατρέπεται σε μια αβίωτη πόλη. Το τσιμέντο, οι λαμαρίνες, τα απλησίαστα ενοίκια, η κατάληψη του δημόσιου χώρου από το εμπόρευμα και την κατανάλωσή του είναι τα αποτελέσματα μιας μακράς πορείας που περνάει μέσα από κομβικές στιγμές της πρόσφατης ιστορίας: από τα έργα των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, την αναδιάρθρωση της αγοράς ακινήτων που ακολούθησε την κρίση του 2008, διαμέσου της αποστέρησης και της ποινικοποίησης της ελεύθερης χρήσης της πόλης την περίοδο της καραντίνας του Covid-19, μέχρι την επακόλουθη τουριστική ανάπλαση απ' το Κουκάκι, στο Παγκράτι μέχρι τα Εξάρχεια, την επέκταση της γραμμής μετρό, την ανάπλαση πλατειών και πάρκων, την εμπορική αξιοποίησή τους. Δήμος, κρατικός μηχανισμός, εταιρείες, επιχειρήσεις, αντιδραστικές ομάδες κατοίκων, ιδρύματα πολιτισμού ξανασχεδιάζουν την πόλη στα μέτρα τους εντείνοντας τον ταξικό και φυλετικό πολεοδομικό διαχωρισμό του πληθυσμού που κατοικεί σε αυτήν.

Το διακύβευμα είναι το *ποιος μπορεί να χρησιμοποιεί την πόλη* και βάσει ποιών φυλετικών, ταξικών, έμφυλων, σεξουαλικών κριτηρίων. Εξού και στο πρόσφατο παρελθόν η πόλη έγινε πεδίο όξυνσης των κοινωνικών αγώνων: η εξέγερση του 2008, οι εργατικοί-ταξικοί αγώνες του 2010-13 και το καταληψιακό κίνημα ανέδειξαν τη δυνατότητα οικειοποίησης των δημόσιων χώρων, των άδειων κτιρίων, αλλά και των κτιρίων που φέρουν υλική-συμβολική εξουσία, όπως π.χ. τα γραφεία της ΓΣΕΕ. Αγώνες που αντιμετώπισαν αυξημένη καταστολή, στόχος της οποίας ήταν ο περιορισμός τέτοιων μορφών αξιοποίησης της πόλης. Παρά την υποχώρηση αυτού του κύκλου αγώνα, η παρακαταθήκη του έμεινε ενεργή σε επιμέρους πρακτικές αγώνα οι οποίες επιδίωξαν -και σε έναν βαθμό κατάφεραν- να απαντήσουν σε όψεις της κοινωνικής αναπαραγωγής που παραμένουν υποτιμημένες: από το πρόσφατο κύμα ανακαταλήψεων μέχρι τη χρήση δημόσιων χώρων από κομμάτια του πληθυσμού του οποίου οι ανάγκες-επιθυμίες του υποβαθμίζονται με δομικό τρόπο. Για παράδειγμα, η δημιουργική αξιοποίηση του δημόσιου χώρου από μετανάστες/ριες διασφαλίζει και επεκτείνει την καθημερινή αναπαραγωγή και εδραιώνει μία ολόενα πιο ανταγωνιστική σχέση με τους κρατικούς θεσμούς και τις επιχειρήσεις/πολιτιστικά ιδρύματα που διεκδικούν την ιδιοποίησή του.

Στην παρούσα συγκυρία, η επίθεση στην ελεύθερη χρήση του δημόσιου χώρου εκτυλίσσεται σε τρία μέτωπα. Πρώτον, την εμπορευματοποίηση, που εμπλέκει το real estate, την τουριστικοποίηση, το city branding, την εμπορική εκμετάλλευση (Ακαδημία Πλάτωνος, πλατεία Αγίου Γεωργίου Κυψέλης, Λόφος Στρέφη κ.α.). Δεύτερον, τον έλεγχο και την αστυνόμευση, αρχής γενομένης από την καραντίνα, με αναβάθμιση της καταστολής και αποκλεισμό των ανεπιθύμητων πληθυσμών (Πεδίο Άρεως, Πανεπιστήμια). Τρίτον την ανάπλαση, που στοχεύει στη δημιουργία ενός νέου τύπου δημόσιου χώρου. Ο εξευγενισμός προωθεί την πολιτιστική και αισθητική βελτίωση των χώρων αυτών, προβάλλοντας πολλές φορές το επιχειρήμα ότι ικανοποιεί αιτήματα των κατοίκων κάθε περιοχής. Η διεύρυνση της τουριστικής εκμετάλλευσης της πόλης προχωράει παράλληλα με τις ετήσιες επιχειρήσεις σκούπα που εκτοπίζουν τον μεταναστευτικό πληθυσμό από περιοχές του κέντρου (π.χ. από την Ομόνοια και την Κυψέλη προς την Αχαρνών, αν όχι σε camps και απελάσεις), ενώ σε άλλες γειτονιές επιχειρείται να επιβληθεί η αλλαγή χρήσης του δημόσιου χώρου (Σκοπευτήριο Καισαριανής, Μπαρουτάδικο κ.α.). Οι δημόσιοι χώροι της πόλης πλέον κρίνονται όλο και πιο πολύ στη βάση της «ασφάλειας» και της «αποδοτικότητας/ανάπτυξης», με την ίδια τη δημοτική αρχή να λειτουργεί περισσότερο με όρους μανάτζμεντ μιας καπιταλιστικής επιχείρησης.

*«Μια από τις ομορφότερες, αυθόρμητα ψυχογεωγραφικές τοποθεσίες του Παρισιού κινδυνεύει σήμερα να εξαφανιστεί. Η οδός Sauvage, στο 13ο διαμέρισμα, που είχε την πιο εντυπωσιακή νυχτερινή θέα της πρωτεύουσας, τοποθετημένη ανάμεσα στις σιδηροδρομικές γραμμές του σταθμού Austerlitz και σε μια έρημη περιοχή κατά μήκος του Σηκουάνα (οδός Fulton, οδός Bellière) περικλείεται – από τον περασμένο χειμώνα – ανάμεσα σε κάποιες από εκείνες τις αποκαριωτικές κατασκευές που κυκλώνουν τα προάστια για να στεγάσουν τους θλιμμένους ανθρώπους. Καταδικάζουμε την εξαφάνιση μιας αρτηρίας ελάχιστα γνωστής αλλά πιο ζωντανής από τα Ηλύσια Πεδία και τα φώτα τους. Δεν μας συγκινεί η γοητεία των ερειπίων. Αλλά οι στρατώνες πολιτών που υψώνονται στη θέση τους έχουν μια αδικαιολόγητη ασχήμια που απευθύνει ανοικτό κάλεσμα στους δυναμιστές.»

Η διαδικασία αυτή περνάει και μέσα από την κατασκευή της φιγούρας του «ιδανικού κατοίκου». Ποιος επιτρέπεται να ζει σε αυτήν την πόλη και ποια είναι ανεπιθύμητη; Η αύξηση του κόστους ζωής και στέγασης μέσω του real estate και της βραχυχρόνιας μίσθωσης μειώνουν την πρόσβαση της εργατικής τάξης σε κατοικίες. Παράλληλα, η ανάπτυξη προωθείται μέσα από περισσότερο ή λιγότερο προσωρινές μορφές περιφράξης, μεταβάλλοντας την πρόσβασή της σε δημόσιους χώρους (όπως για παράδειγμα στην πλατεία Πρωτομαγιάς, την πλατεία Εξαρχείων, την πλατεία Κυψέλης) και στερεί από μεγάλα τμήματα του πληθυσμού χώρους καθημερινής χρήσης, θεωρώντας επιπλέον ότι οι πιο προνομιούχοι κάτοικοι δεν θα αντιδράσουν. Όμως, η αφηρημένη έννοια του «κατοίκου» εμπεριέχει όλες τις υπάρχουσες κοινωνικές αντιφάσεις, εξού και ενίοτε αναδύονται συγκρουσιακές πρακτικές απέναντι στη θεσμική/κρατική ιδιοποίηση δημόσιων χώρων, κάτι που έγινε ξεκάθαρο στα χρόνια του Covid-19 όταν ένα διευρυμένο κομμάτι του πληθυσμού σε διάφορες γειτονίες της Αθήνας ήρθε σε αντιπαράθεση με τις δυνάμεις καταστολής. Γίνεται όλο και πιο σαφές ότι όσο αυξάνεται η ανάγκη για δημόσιους χώρους, κι όσο διευρύνεται η χρήση τους, τόσο εντείνεται ο έλεγχος και η εκμετάλλευσή τους με σκοπό το κέρδος. Από τη στιγμή που η καθημερινή αξιοποίησή τους διαμορφώνει τον χαρακτήρα τους και φανερώνει τις ανάγκες-επιθυμίες που σχετίζονται με τους δημόσιους χώρους, οι μορφές ανάπτυξης – εξευγενισμού έρχονται να περιορίσουν -αλλά και να εξυπηρετήσουν- ορισμένες από αυτές. Το ερώτημα του *ποιοι έχουν δικαίωμα στη χρήση των δημόσιων χώρων* λοιπόν, απαντάται με μία διπλή κίνηση: Αφενός, εξυπηρετεί ανάγκες ενός συγκεκριμένου κομματιού της γειτονιάς, δίνοντας έμφαση σε αιτήματα που σχετίζονται με την ασφάλεια, την καθαριότητα, την κατανάλωση και τη φασαρία, προωθώντας, μάλιστα, μια στενά ορισμένη έννοια συμπεριληπτικότητας που απευθύνεται σε όσους έχουν συμφέρον από τις αλλαγές, όπως ιδιοκτήτες ακινήτων, μικροαστούς και επιχειρηματίες. Αφετέρου, αυξάνει την ένταση του αποκλεισμού όσων δομικά θεωρούνται ανεπιθύμητες ή πλεονάζουσες.

Μετά λοιπόν από ένα ακόμα καλοκαίρι «ανεξέλεγκτων πυρκαγιών» και κλειστών πάρκων, η επίθεση στον δημόσιο χώρο συνεχίζεται ακάθεκτη. Απέναντι σε αυτή, σε διάφορες περιοχές της Αθήνας αναπτύσσονται μοριακές και κοινωνικές μορφές αξιοποίησής του καθώς και πολιτικά οργανωμένες μορφές διεκδίκησης. Η αντίσταση στην ανάπτυξη πάρκων, η εναντίωση στην εμπορευματική αξιοποίηση γειτονιών με αφορμή την επέκταση του μετρό και η δημιουργία συνελεύσεων γειτονιών, συγκροτούν έναν εν δυνάμει αστερισμό που ανακαιτίζει τα σχέδια που φέρνουν μόνο στάχτη και τσιμέντο και προτάσσει τις δικές του μορφές αξιοποίησης μέσω της συλλογικής δράσης. Είναι κινήσεις που επιχειρούν να δημιουργήσουν από τα κάτω έναν δημόσιο χώρο, που θα δίνει τη δυνατότητα να συναντιόμαστε και να συνυπάρχουμε έξω από την ιδιοκτησία ή την εργασία και την κατανάλωση και θα καθιστά δυνατές άλλες χρήσεις του χρόνου.

Οι αγώνες αυτοί, βέβαια, εκτυλίσσονται εντός μίας διαμορφωμένης συνθήκης. Αυτή χαρακτηρίζεται από τον λίγο έως πολύ συγκροτημένο πόλο κράτους/επιχειρήσεων/μεγαλοϊδιοκτητών/ιδρυμάτων που προωθεί ένα πλέγμα εξορθολογισμού, ασφάλειας, αξιοποίησης, υποτίμησης της ζωής των κατώτερων τάξεων και καταστολής. Πέραν λοιπόν του τοπικού και εστιασμένου χαρακτήρα των παραπάνω αγώνων, καλούμαστε να υπερβούμε την ασφυκτική αυτή συνθήκη σε μία διπλή κατεύθυνση. Αφενός, με τη σύνδεση των μοριακών και επιμέρους αντιστάσεων με τις συλλογικές. Αφετέρου, με τη συνομιλία, την επικοινωνία και την κοινή δράση με άλλες πτυχές του κοινωνικού ανταγωνισμού γύρω από την ακρίβεια, τη στέγαση, τις καταλήψεις, την αδιαμεσολάβητη και αντιεμπορευματική πολιτιστική δημιουργία, την εκπαίδευση, την εργασία, την υγεία, το μεταναστευτικό, την περιβαλλοντική καταστροφή, τον πόλεμο.

Δεν είναι ένα έργο εύκολο: μέσα σε ένα ολοένα και πιο περιοριστικό και δυσοίωνο περιβάλλον καλούμαστε να πιάσουμε το νήμα από προηγούμενους κύκλους αγώνα και να τους υπερβούμε, να απαντήσουμε στο 'ρεαλ πολιτίκ' και την μονότονη επανάληψη ενός μοναδικού αφηγήματος προτάσσοντας τις δικές μας ανάγκες και επιθυμίες. Η πόλη μας ανήκει. Απάνω τους!

Re/traverse

για την έξοδο από
τον πολιτισμό των περιφράξεων

retraverse.espivblogs.net
retraverse@espiv.net

